

Det Kongelige Kommunal- og
regionaldepartement
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Høringsuttalelse fra Finnmark fylkeskommune på NOU 2011: 3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet

Fylkesutvalget i Finnmark behandlet i møte den 14. juni sak 11/27 "Høring NOU 2011:3
Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet" og fattet slikt vedtak:

1. Finnmark fylkeskommune deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikkkutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. Finnmark fylkeskommune mener imidlertid at utvalget i for stor grad legger opp til at de foreslåtte tiltakene i NOU'en skal gå på bekostning av tiltak som i dag omfattes av tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark.
2. Finnmark fylkeskommune mener at det ikke fins grunnlag for å hevde at infrastrukturtiltak vil ha større effekt enn personrettede tiltak. Finnmark fylkeskommune vil ikke uten videre støtte en endret prioritering, men mener at dette må vurderes helhetlig og opp mot andre hensyn. Det vil være naturlig å komme tilbake til dette når fylkestinget skal behandle Nasjonal transportplan i 2012.
3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Finnmark fylkeskommune mener at det må etableres nye virkemidler og at eksisterende virkemidler må utvides slik at nødvendig bredbåndsinfrastruktur kan bygges ut i områder hvor de kommersielle aktørene ikke finner det lønnsomt å bygge ut.
4. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets vurderinger i forhold til Innovasjon Norge, men mener at fylkeskommunene som deleiere av selskapet må være premissleverandører for virkemiddelbruken i regionen.
5. Finnmark fylkeskommune vil fraråde en nedprioritering av de personrettede virkemidlene, og mener dette vil kunne svekke grunnlaget for rekruttering til kompetansearbeidsplasser.
6. Finnmark fylkeskommune er skeptisk til å avvikle pendlerfradraget da det kan gjøre det vanskeligere å rekruttere til kompetansearbeidsplasser i distriktene.

7. Finnmark fylkeskommune støtter ikke utvalgets vurdering om at nedskrivning av studielån bør utvides selektivt mot utvalgte geografiske områder med særskilte rekrutteringsutfordringer da dette med stor sannsynlighet vil svekke effekten av tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.
8. Finnmark fylkeskommune er av den oppfatning at en helhetlig og koordinert politikk for å sikre geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser også bør se nærmere på utflytting av kunnskapsinfrastrukturen.
Spenslige endringer skjer der kunnskapsinfrastrukturen bygges først og det regionale nærings- og arbeidslivet utvikles som en følge av dette.
9. Finnmark fylkeskommune mener at universitet- og høyskoler må stimuleres til å tilby desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud.
10. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag vedrørende tiltak rettet mot innvandrere og regionale trainee-ordninger.
11. Finnmark fylkeskommune støtter utvalget i at det bør opprettes en ordning gjennom Husbanken som avlastar kommunene for risikoen knyttet til bygging av kommunale utleieboliger som rekrutteringsvirkemiddel.
12. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets mindretall i at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å vurdere konkrete og store omprioriteringer innenfor dagens rammer for den brede distrikts- og regionalpolitikken.
13. Finnmark fylkeskommune vil opprettholde dagens ordning, hvor bedrifter i Finnmark har fritak fra arbeidsgiveravgift.

Saksutredningen er vedlagt

Med hilsen

Anne-Cathrine Larsen
Assisterende fylkesrådmann

Vedlegg:

1. Saksutredning FU-sak 11/27

Saksgang Fylkesutvalget (FU)	Møtedato 14.6.2011	Saksnr. 11/27
--	------------------------------	-------------------------

Høring NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet

FYLKESORDFØRERENS INNSTILLING

1. Finnmark fylkeskommune deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikktutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. Finnmark fylkeskommune mener imidlertid at utvalget i for stor grad legger opp til at de foreslåtte tiltakene i NOU'en skal gå på bekostning av tiltak som i dag omfattes av tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark.
2. Finnmark fylkeskommune mener at det ikke fins grunnlag for å hevde at infrastrukturtiltak vil ha større effekt enn personrettede tiltak. Finnmark fylkeskommune vil ikke uten videre støtte en endret prioritering, men mener at dette må vurderes helhetlig og opp mot andre hensyn. Det vil være naturlig å komme tilbake til dette når fylkestinget skal behandle Nasjonal transportplan i 2012.
3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Finnmark fylkeskommune mener at det må etableres nye virkemidler og at eksisterende virkemidler må utvides slik at nødvendig bredbåndsinfrastruktur kan bygges ut i områder hvor de kommersielle aktørene ikke finner det lønnsomt å bygge ut.
4. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets vurderinger i forhold til Innovasjon Norge, men mener at fylkeskommunene som deleiere av selskapet må være premissleverandører for virkemiddelbruken i regionen.
5. Finnmark fylkeskommune vil fraråde en nedprioritering av de personrettede virkemidlene, og mener dette vil kunne svekke grunnlaget for rekruttering til kompetansearbeidsplasser.
6. Finnmark fylkeskommune er skeptisk til å avvikle pendlerfradraget da det kan gjøre det vanskeligere å rekruttere til kompetansearbeidsplasser i distriktene.

7. Finnmark fylkeskommune støtter ikke utvalgets vurdering om at nedskrivning av studielån bør utvides selektivt mot utvalgte geografiske områder med særskilte rekrutteringsutfordringer da dette med stor sannsynlighet vil svekke effekten av tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.
8. Finnmark fylkeskommune er av den oppfatning at en helhetlig og koordinert politikk for å sikre geografisk spredning av kompetansesarbeidsplasser også bør se nærmere på utflytting av kunnskapsinfrastrukturen. Spenstige endringer skjer der kunnskapsinfrastrukturen bygges først og det regionale nærings- og arbeidslivet utvikles som en følge av dette.
9. Finnmark fylkeskommune mener at universitet- og høyskoler må stimuleres til å tilby desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud.
10. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag vedrørende tiltak rettet mot innvandrere og regionale trainee-ordninger.
11. Finnmark fylkeskommune støtter utvalget i at det bør opprettes en ordning gjennom Husbanken som avlaster kommunene for risikoen knyttet til bygging av kommunale utleieboliger som rekrutteringsvirkemiddel.
12. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets mindretall i at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å vurdere konkrete og store omprioriteringer innenfor dagens rammer for den brede distrikts- og regionalpolitikken.
13. Finnmark fylkeskommune vil opprettholde dagens ordning, hvor bedrifter i Finnmark har fritak fra arbeidsgiveravgift.

Vadsø, 31. mai 2011

Runar Sjøstad
fylkesordfører

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA
Fylkesrådmannen
Fylkarááđeolmmái

Vår dato: 20.6.2011

Vår ref: 11/00513-5

Arkivkode: _;U00;&13

Deres ref: 11/906-1 JEA

Gradering: Ugradert

Saksbehandler: Anne-Cathrine
Larsen
Telefon: +47 78 96 20 91
anne-cathrine.larsen@ffk.no

Postadresse
Sentraladministrasjonen
Fylkeshuset
9815 Vadsø
postmottak@ffk.no

Besøksadresse
Sentraladministrasjonen
Henry Karlsens plass 1
9800 Vadsø
www.ffk.no

Telefon +47 78 96 20 00
Telefaks +47 78 96 23 70

Org.nr 964 994 218
Bankkonto 4930.09.12051

BAKGRUNN

Finnmark fylkeskommune har mottatt NOU 2011:13 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet, på høring fra Kommunal- og regionaldepartementet. Høringsfristen er 9. august 2011.

BESKRIVELSE

Utvalget som ble oppnevnt av regjeringen i januar 2010 hadde som mandat å fremme konkrete forslag til tiltak for å sikre at kompetansearbeidsplasser og nye statlige arbeidsplasser blir spredt i hele landet. Utvalget skulle også foreslå tiltak for å sikre rekruttering til kompetansearbeidsplasser i distriktene. Med kompetansearbeidsplasser menes arbeidsplasser som krever høyere utdanning.

Utvalget har hatt følgende sammensetning:

Professor Karen Helene Ulltveit-Moe, Universitetet i Oslo

Selvstendig næringsdrivende, Åsa Elvik, Nordland

Seniorrådgiver Lillian Hatling, Kompetansesenteret for distriktsutvikling, Steinkjer

Forskningsdirektør Torbjørn Hægeland, SSB

Professor Kjell Gunnar Salvanes, NHH

Regionaldirektør Jan Per Styve, Hordaland fylkeskommune

Direktør Roar Tobro, Møreforskning

Departementet ber høringsinstansene gi sitt syn på utvalgets analyser, vurderinger og forslag til tiltak samt å foreslå justering av tiltakene eller foreslå andre tiltak som kan sikre bedre spredning av statlige arbeidsplasser og kompetansearbeidsplasser over hele landet og rekruttering til kompetansearbeidsplasser i distriktene.

Utvalget konkluderer i sine analyser med at det er store regionale forskjeller med tanke på vekst i kompetanseintensive arbeidsplasser, særlig i privat sektor og det er store regionale forskjeller i utdanningsnivå, inntekt, utdanningstilbøyelighet og yrkesdeltakelse. Rapporten framhever også de sterke sentraliseringskreftene som fører til at nye kompetansearbeidsplasser har en tendens til å skapes i sentrale områder noe som medfører tilflytting til de samme områdene av personer med høyere utdanning.

Utvalget mener det er mulig å motvirke disse sterke sentraliseringskreftene, men sier at dette vil kreve betydelig og målrettet virkemiddelinnsetning.

Utvalget foreslår 26 ulike tiltak innen følgende innsatsområder:

- Utvikle robuste arbeidsmarkeder (åtte tiltak)
- Utvikle attraktive arbeidsplasser for høyt utdannede (fire tiltak)
- Styrke tilgangen til kompetent arbeidskraft (sju tiltak)
- Utvikle regional kunnskapsstruktur for samarbeid og livslang læring (fire tiltak)
- Omstilling av jobber, mennesker og steder (tre tiltak)

Utvalget skulle i henhold til mandatet utrede minst ett forslag basert på uendret ressursbruk. Utvalget har svart på dette ved å legge fram to alternativer, ett basert på rammene innenfor den smale distriktpolitikken pluss innsparing ved å kutte ut pendlerfradraget (2,8 mrd + 1,62 mrd) , og ett basert på rammene innenfor den brede distriktpolitikken + innsparing ved å kutte ut pendlerfradraget (34 mrd + 1,62 mrd).

VURDERING

Fylkesrådmannen mener at NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet er et viktig bidrag til debatten om fornying av distrikts- og regionalpolitikken i Norge. Utredningen gir interessante innspill i samfunnsdebatten om den regionale utviklingen. Rapporten legger til grunn analyser som viser hvordan arbeidsmarkedet endrer seg blant annet som følge av globaliseringa. Behovet for høy kompetanse i arbeidslivet bare øker. Der arbeidsplasser legges ned og erstattes med nye er det en gjennomgående tendens at de nye jobbene som skapes trenger arbeidstakere med høyere kompetanse enn de jobbene som ble avvirket. Analysene viser at den samme trenden er gjeldene samme hvor i landet man befinner seg. I denne sammenhengen mener fylkesrådmannen at utredningen har noen mangler når det gjelder å ta hensyn til at mange av distriktsarbeidsplassene er innen primær- og sekundærnæringene og er knyttet til utnytting av naturressurser, blant annet innenfor fiskeri, fiskeoppdrett, jordbruk, energi, mineral- og bergverksdrift, annen industri og reiseliv. Disse basisnæringene legger grunnlag for mye av aktiviteten i byer og sentra, men de vises ikke godt i statistikker som måler andeler av befolkningen med høyere utdanning.

Fylkesrådmannen mener også at kompetansearbeidsplasser kan være mer enn arbeidsplasser som krever høyere utdanning. Næringslivet etterspør i stor grad personell med fagutdanning, ikke nødvendigvis så mange med høyere utdanning. Fylkesrådmannen er redd at dersom virkemidlene utelukkende innrettes for å maksimere andeler med høyere utdanning vil det være en lite effektiv ressursbruk og det vil samtidig svekke forutsetningene for å sikre det som utvalgets mandat skal ta sikte på, nemlig rekruttering av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Det må legges til grunn en regional utviklingspolitikk som utarbeides i et bredt samarbeid mellom en rekke aktører på ulike nivå, og som fanger opp flere hensyn enn kompetansearbeidsplasser definert som arbeidsplasser som krever lang utdanning. Det er etter fylkesrådmannens vurdering i denne sammenhengen viktig å vektlegge at kompetansen i samfunnet må avspeile næringslivets behov.

Fylkesrådmannen mener at utvalget med fordel kunne hatt med flere representanter fra de nordligste fylkene, da landsdelen generelt, men kanskje Finnmark spesielt representerer noen problemstillinger som ikke så lett lar seg fange opp i de analysene og den tilnærmingen som er brukt i utredningen.

I utredningen argumenteres det blant annet for at målet for tiltakene må være å gjøre hele Norge mer attraktivt for etablering av og rekruttering til kompetansearbeidsplasser. Det sies videre at utvalget har lagt til grunn at gevinsten for samfunnet blir størst hvis politikken bidrar til å bygge opp under fortrinn snarere enn å kompensere for svakheter. En sentral premiss i denne argumentasjonen er at alle deler av landet i utgangspunktet har like vilkår og muligheter til vekst. Flere etablerte virkemiddelordninger har imidlertid som utgangspunkt at dette ikke er tilfelle – de er innrettet så vel for å utligne regionalt ulike forutsetninger knyttet til avstander og spredtbygghet som for å sikre intenderte konkurransefortrinn. *Virkemiddelsoenen for Nord-Troms og Finnmark* er et eksempel. Finnmark, som generelt har store rekrutteringsutfordringer og små

og sårbare kompetansemiljøer, er fortsatt avhengig av det konkurransefortrinnet virkemidlene i tiltaksplanen gir oss med hensyn til etablering og rekruttering – ikke minst i lys av regjeringens nordområdesatsing. På denne bakgrunn blir den refererte premissen problematisk.

Analysene deler norske bo- og arbeidsmarkedsregioner inn i sju kategorier etter størrelsen på det største tettstedet i regionen. I Finnmark er alle kommunene, bortsett fra Vadsø, Nesseby, Hammerfest og Kvalsund, definert som egne bo- og arbeidsmarkedsregioner. Nesseby er slått sammen med Vadsø, mens Kvalsund er slått sammen med Hammerfest. Alle de 17 bo- og arbeidsmarkedsregionene i Finnmark befinner seg i de tre kategoriene *spredtbygde regioner*, *tettstedsregioner* og *småbyregioner*. Tabellen under viser fordelingen av bo- og arbeidsmarkedsregioner totalt i landet og fordelingen i Finnmark.

Regiontype	Kjennetegn= Innbyggere i regionsenteret	Ant. i Norge	Ant. i Finnmark	Hvilke kommuner
Hovedstadsregion	>500 000 innb.	1	0	
Storbyregion kat. 1	200 000-500 000 innb.	3	0	
Storbyregion kat. 2	500 000-200 000 innb.	5	0	
Mellomstore byregioner	15 000 – 50 000 innb.	16	0	
Småbyregioner	5 000 – 15 000 innb	27	3	Vadsø (Vadsø, Nesseby) Hammerfest (H. fest, Kvalsund) Alta
Tettstedsregioner	1000 – 5000 innb	57	10	Vardø Kautokeino Måsøy Nordkapp Porsanger Karasjok Lebesby Berlevåg Båtsfjord Sør-Varanger
Spredtbygde regioner	<1000 innb.	53	4	Loppa Hasvik Gamvik Tana
Alle		162	17	

Etter fylkesrådmannens vurdering er det en svakhet ved analysene at man ikke kan identifisere hvilke kommuner og regioner der er snakk om i tabeller og grafer da det er stor forskjell på en tettstedsregion i Finnmark der det kanskje er 30-40 mil til nærmeste småby, over 100 mil til nærmeste mellomstore by og over 200 mil til en storby, og en tilsvarende region lenger sør der man kan kjøre til både andre småbyer og storbyer i løpet av en time eller to. Dette innebærer at betingelsene blant annet for "regionforstørring" og utvikling av "robuste arbeidsmarkeder" er helt annerledes i Finnmark enn i andre deler av landet.

Fylkesrådmannen merker seg at arbeidsplasser i forsvaret ikke er med som grunnlag for analysene. For Finnmark sin del har arbeidsplasser i Forsvaret i flere ti-år utgjort en stor andel av den samlede sysselsettingen. Arbeidsplassene i forsvaret utgjør en del av kompetansearbeidsplassene i fylket og de er viktige for rekruttering av personer med høyere

utdanning til fylket. I Vadsø f. eks er Forsvarets forsøksstasjon en av kommunens store kompetansearbeidsplasser.

Utredningen lanserer 26 tiltak knyttet til de fem nevnte innsatsområdene. I utredningen er tiltakene kategorisert med bokstavene a – z. I fortsettelsen vil de tiltakene fylkesrådmannen anser er av særskilt betydning for Finnmark bli vurdert. Bokstaver i parentes viser til de konkrete tiltakene.

Robuste arbeidsmarkeder (tiltak a-h)

Utvalget foreslår at en skal bidra til robuste arbeidsmarked gjennom sterk satsing på infrastruktur for å lage større funksjonelle arbeidsmarksregioner og gjennom å styrke regionale sentra. Når det gjelder infrastruktur, peker utvalget på at den praksis som benyttes for å beregne samfunnsøkonomisk lønnsomhet av investeringer bør vurderes nærmere, særlig med tanke på å inkludere produktivitetsvirkninger av økt geografisk tetthet og økt arbeidstilbud som oppstår dersom infrastrukturtiltaket bidrar til regionforstørring.

Utvalget foreslår også klare målsettinger for regionforstørrende infrastrukturtiltak og at dette innlemmes som en del av Nasjonal transportplan. Fylkesrådmannen mener at avstandene i Finnmark gjør at en sterkere prioritering av infrastrukturtiltak for å slå sammen arbeidsmarksregioner vil ha liten virkning. Avstandene er så store at det i de fleste tilfeller ikke vil være mulig å dagpendle til nabokommunen. Det er en rekke andre, og kanskje vel så viktige hensyn som bør vurderes, så som transport av varer inn- og ut av landsdelen, trafikksikkerhet, rassikring og ikke minst vedlikehold. Fylkesrådmannen vil ikke uten videre støtte en endret prioritering, men mener at dette må vurderes helhetlig og opp mot andre hensyn. Det vil være naturlig å komme tilbake til dette når fylkestinget skal behandle Nasjonal transportplan i 2012.

Flere kompetansearbeidsplasser (tiltak i-l)

Digital infrastruktur (j)

Fylkesrådmannen støtter utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Tilgangen til høyhastighetsbånd er i dag en vesentlig forutsetning for lokalisering av kompetansearbeidsplasser og stedsuavhengige funksjoner. Fylkesrådmannen mener at det må etableres nye virkemidler og at eksisterende virkemidler må utvides, slik at nødvendig bredbåndsinfrastruktur kan bygges ut i områder hvor de kommersielle aktørene ikke finner det lønnsomt å bygge ut.

Bedrifts- og næringsrettede virkemidler (k-l)

Fylkesrådmannen støtter utvalgets vurdering i forhold til at Innovasjon Norge i for stor grad detaljstyres gjennom programmer og sektorer. Her er det imidlertid viktig at fylkeskommunene som eier av Innovasjon Norge i fylkene fortsatt er premissleverandør for bruken av virkemidlene i regionene. På denne måten vil man også sikre at virkemiddelbruken knyttet til vekst i kompetanseintensive arbeidsplasser blir underlagt regionale føringer.

Fylkesrådmannen støtter i noen grad de vurderinger utvalget har gjort med hensyn til etablering/styrking av næringsklynger som kan gi potensial for internasjonal vekst. I mange sammenhenger gir sterke regionale sentra også en spredningseffekt som gir ringvirkninger i regionen for øvrig, men dette er ikke alltid tilfellet. Erfaringer fra Finnmark viser at de regionale sentra og områder i umiddelbar nærhet får en positiv utvikling som følge av klyngedannelse,

men spredningseffekten til regionen for øvrig er minimal. Dette gjelder særlig for spredt bebygde områder som vi har mye av i Finnmark. Derfor er det viktig at styrking av regionale sentra ikke anses som et tiltak for etablering av kompetansearbeidsplasser i distriktene.

Fylkesrådmannen støtter utvalget i vurderingen av overlapp mellom næringsrettede virkemidler. Her er det imidlertid viktig å unngå kutt i virkemidlene der det er overlapp, og heller sørge for en bedre styring og koordinering mellom virkemiddelaktørene.

Differensiert arbeidsgiveravgift

Utvalget har vurdert ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift og mener at differensiert arbeidsgiveravgift er et generelt virkemiddel i den forstand at den gjelder for alle typer arbeidskraft, og ikke et målrettet virkemiddel overfor kompetanse arbeidskraft. Utvalget foreslår ikke endringer i ordningen i denne omgang.

Fylkesrådmannens vurdering er at det foreligger i dag et noe tynt grunnlag for å vurdere effektene av differensiert arbeidsgiveravgift på kompetansearbeidsplasser. Det er ikke åpenbart at en fjerning av ordningen og i stedet bruke pengene på infrastrukturtiltak, slik flertallet i utvalget foreslår, vil ha bedre effekt. Fylkesrådmannen vil derfor holde fast ved dagens ordning.

Styrke rekrutteringen (tiltak m-s)

Personrettede virkemidler (m, n)

Flertallet i utvalget mener at det særlig er bruken av personrettede virkemidler innenfor tiltakssonen og differensiert arbeidsgiveravgift som bør vurderes omprioritert. Utvalget er av den oppfatning at personrettede virkemidler vil ha mindre betydning framover pga. det økte velstandsnivået. Slike virkemidler bør derfor "ofres" til fordel for infrastrukturtiltak, som potensielt kan ha større effekt.

Utvalget foreslår å fjerne pendlerfradraget, som i første rekke har effekt i hovedstadsregionen der mange pendler. Utvalget vil beholde og utvide ordningen med nedskrivning av studielån, men foreslår samtidig å utvide ordningen til å gjelde flere utvalgte geografiske områder som møter på rekrutteringsutfordringer, samt å gjennomføre utredninger med mer på noen konkrete, smale områder.

Fylkesrådmannen mener at det i Finnmark ikke er grunnlag for å hevde at infrastrukturtiltak vil ha større effekt enn personrettede tiltak. Tidligere studier¹ viser at personrettede virkemidler har effekt. Som eksempel kan også Nesseby kommunes satsing på gratis barnehageplass nevnes. Kommunen innførte ordning med gratis barnehage i 2007. I perioden 2001-2009 gikk antallet 5-åringer i kommunen ned med 47 %. Etter at kommunen innførte gratis barnehage har andelen 5-åringer økt med 67 %. Dette er en indikasjon på at personrettede virkemidler har en effekt selv om velstandsnivået har økt.

¹ Kilder:

1. "Bedre klima for tiltakssonen – en strategisk analyse".
2. Møreforskning 2002. St.meld nr 8 (2003-2004) – Rikt mangfold i nord. Om tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms.
3. "Evalueringsrapport av tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark". Sveinung Eikeland og Paul Pedersen (red). NIBR/Norut Samfunnsforskning 1997

Fylkesrådmannen viser til at bakgrunnen for opprettelsen av tiltakssonen i 1990 var særskilte utfordringer knyttet til nærings- og befolkningsutvikling. I tillegg har Nord-Troms og Finnmark store utfordringer knyttet til å rekruttere kompetent arbeidskraft, noe som blant annet innebærer utfordringer knyttet til offentlig tjenestetilbud. Fylkesrådmannen vil derfor fraråde en nedprioritering av disse virkemidlene, og mener også dette vil kunne svekke grunnlaget for rekruttering til kompetansearbeidsplasser.

Ordningen med pendlerfradrag tilgodeser i følge utvalget i første rekke pendling i hovedstadsregionen. Fylkesrådmannen er likevel skeptisk til å utvikle dette virkemidlet ettersom dette vil gjøre det vanskeligere å skaffe kompetanse til regionale kompetansearbeidsplasser.

Fylkesrådmannen mener det er viktig at man ser på dette med pendling vs. flytting fra flere ståsted. På den ene siden kan det være slik at man bor i en distriktskommune og pendler til et større senter for jobb, men det kan også være slik at man bor i en distriktskommune og pendler til en annen distriktskommune, eller man bor i sentralt og pendler til distriktet.

Som arbeidsgiver vil Finnmark fylkeskommune være mer opptatt av å fylle våre funksjoner med riktig kompetanse enn av hvor våre arbeidstakere bor. Vi kan strekke oss langt for å rekruttere den rette kompetansen ved for eksempel å tilrettelegge for pendling. Som regional utviklingsaktør derimot vil det være langt viktigere å legge til rette for utvikling som bidrar til tilflytting til regionen.

Fylkesrådmannen støtter ikke utvalgets vurdering om at nedskrivning av studielån bør utvides selektivt mot utvalgte geografiske områder med særskilte rekrutteringsutfordringer. Dette vil med stor sannsynlighet svekke effekten av virkemiddelet i Nord-Troms og Finnmark.

Det vises forøvrig til at Kommunal- og regionaldepartementet har igangsatt et arbeid med en gjennomgang av tiltakssonen. Fylkesrådmannen forutsetter at det er god koordinering sentralt mellom disse arbeidene.

Regionale trainee-ordninger(o)

Utvalget vurderer at regionale trainee-ordninger er et virkemiddel som har positiv effekt på rekruttering av kompetanse og bidrar til å øke attraktiviteten til regionale arbeidsmarker for høyere utdannede. Utvalget anbefaler at det iverksettes en evaluering av de samfunnsøkonomiske gevinstene ved slike ordninger, som grunnlag for en utvikling og eventuell utvidelse av ordningene til flere regioner.

Fylkesrådmannen støtter utvalgets konklusjon om at ordningen bør kunne utvides til flere regioner. Finnmark fylke står overfor store utfordringer mht rekruttering av spisskompetanse innenfor bla. forskning, olje og gass-sektoren, bergverk og reiseliv.

Innvandrere som ressurs(p)

Utvalget foreslår å legge til rette for god norskopplæring og mer effektiv godkjenning av eksisterende utdanning for innvandrere. I Finnmark er vi avhengige av innvandring, både for å holde folketallet på et stabilt nivå og for å ha nok kompetanse til de funksjonene som skal fylles i samfunnet. Fylkesrådmannen støtter utvalgets forslag.

Kommunale utleieboliger(q)

Utvalget mener at kommunale utleieboliger kan være et treffsikkert rekrutteringsmiddel for høyere utdannede tilflyttere. I mindre sentrale regioner er utleiemarkedet lite, og investering i bolig kan virke risikabelt. Utvalget mener derfor at det bør opprettes en ordning gjennom Husbanken som avlastet kommunene for risikoen knyttet til bygging av slike boliger, forutsatt at kommunene selv tar initiativ til og legger til rette for en slik satsing. Fylkesrådmannen mener at dette er et godt tiltak. I Finnmark er det stor mangel på utleieboliger i mange kommuner. Fylkesrådmannen støtter utvalgets forslag.

Internasjonale skoler (r)

Når det gjelder det foreslåtte tiltaket som går ut på å oppmuntre til etablering av internasjonale skoler for å styrke regionale arbeidsmarkeders attraktivitet kan ikke fylkesrådmannen se at dette kan bli et tiltak av noe stort omfang for Finnmark. Sett i et Barentsperspektiv er det imidlertid viktig for utviklingen i nordområdene at det finnes internasjonale skoler.

Næringstilknyttet spesialisert videregående utdanning (s)

Utvalget foreslår å legge til rette for, og oppmuntre til, opprettelsen av næringstilknyttet spesialisert videregående tilbud (TAF-tilbud) i flere regioner enn i dag. Fylkesrådmannen mener denne ordningen er et godt tiltak for ytterligere å styrke samarbeidet mellom de videregående skolene og regionalt næringsliv, men på grunn av de faglige krav som stilles vil ikke ordningen kunne få noe omfang av betydning i Finnmark. TAF – tilbudet vil i tillegg medføre ett ekstra skoleår, og økte fylkeskommunale utgifter til opplæring.

Regional kunnskapsstruktur for samarbeid og livslang læring (t – w)

Utvalget peker på betydningen av at utdanningstilbudet er geografisk spredt og at det finnes en desentralisert etter- og videreutdanning og samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og potensielle arbeidsgivere for å bidra til et utdanningstilbud som svarer godt på regionale arbeidsmarkedenes utfordringer.

Utvalget mener at universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter kan spille en vesentlig rolle i forhold til kunnskapsformidling og innovasjon, men vektlegger tilpasning til nærings- og arbeidslivet i regionen. Det finnes gode argumenter for at en skal søke å tilpasse utdanning og forskning til de behov som finnes regionalt. Fylkesrådmannen er av den oppfatning at tilpasning er en reaktiv handlingsform som ikke vil bidra vesentlig til de store endringene utvalget mener må til for å få til større geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser. Fylkesrådmannen mener at en helhetlig og koordinert politikk for å sikre geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser også bør se nærmere på utflytting av kunnskapsinfrastrukturen. Spenstige endringer skjer der kunnskapsinfrastrukturen bygges først og det regionale nærings- og arbeidslivet utvikles som en følge av dette.

Fylkesrådmannen mener at universitet- og høyskoler må stimuleres til å tilby desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud. For å få til dette er det viktig at staten etablerer bedre rammevilkår for studiesentermodellen. Dette kan eksemplifiseres med Øst-Finnmark som har lange avstander til utdanningsinstitusjoner med høyere utdanning. I dette området er det et stort behov for styrking av studiesentermodellen. Det er mangel på økonomiske midler til å viderutvikle slik infrastruktur

Omstilling av jobber, mennesker og steder (x – z)

Når det gjelder omstilling foreslår utvalget både personrettede tiltak og tiltak knyttet til omstilling av bedrifter og steder. De personrettede tiltakene handler om at arbeidsmarkedstiltak målrettes bedre i forhold til omstillingsbehov i de regionale arbeidsmarkedene og at det blir lettere å få støtte til etter- og videreutdanning. Når det gjelder virkemidler for omstilling av bedrifter og steder går utvalget inn for at virkemiddelbruken på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer koordineres bedre med sikte på tidlig innsats for omstilling til kompetanseintensiv virksomhet.

Fylkesrådmannen viser til at Finnmark har lang og variert erfaring med omstillingsarbeid i mange kommuner. Finnmark er et fylke som i meget stor grad er rammet av endringer først og fremst knyttet til fiskeriene, men også omstillinger i forsvaret og i industrisamfunn som Kirkenes.

Fylkesrådmannen er enig at det vil være en fordel å få til en mer koordinert virkemiddelbruk på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Som den sentrale regionale utviklingsaktøren og den aktøren som sannsynligvis har den beste og mest helhetlige oversikten over tilstanden i fylket når det gjelder arbeidsmarked og næringsutvikling så vil fylkesrådmannen framheve nødvendigheten av at fylkeskommunene fortsatt har en sentral rolle i dette arbeidet.

Generelle kommentarer

Fylkesrådmannen støtter utvalgets mindretall i at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å vurdere konkrete og store omprioriteringer innenfor dagens rammer for den brede distrikts- og regionalpolitikken. Fylkesrådmannen mener at dersom virkemidlene kun innrettes som nasjonale konkurransepotter og en går bort fra å utjevne faktorer som avstandsulemper og spredtbygdhet, vil en få en rekke negative effekter som gir en samfunnsutvikling som undergraver muligheten for å rekruttere til alle arbeidsplasser, også kompetansearbeidsplasser. Det vil da bli vanskeligere for bedrifter og virksomheter å holde på arbeidskraft og møte rekrutteringsutfordringene.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

1. Finnmark fylkeskommune deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikktutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. Finnmark fylkeskommune mener imidlertid at utvalget i for stor grad legger opp til at de foreslåtte tiltakene i NOU'en skal gå på bekostning av tiltak som i dag omfattes av tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark.
2. Finnmark fylkeskommune mener at det ikke fins grunnlag for å hevde at infrastrukturtiltak vil ha større effekt enn personrettede tiltak. Finnmark fylkeskommune vil ikke uten videre støtte en endret prioritering, men mener at dette må vurderes helhetlig og opp mot andre hensyn. Det vil være naturlig å komme tilbake til dette når fylkestinget skal behandle Nasjonal transportplan i 2012.
3. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Finnmark fylkeskommune mener at det må etableres nye virkemidler og at eksisterende virkemidler må utvides slik at nødvendig bredbåndsinfrastruktur kan bygges ut i områder hvor de kommersielle aktørene ikke finner det lønnsomt å bygge ut.
4. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets vurderinger i forhold til Innovasjon Norge, men mener at fylkeskommunene som deleiere av selskapet må være premissleverandører for virkemiddelbruken i regionen.
5. Finnmark fylkeskommune vil fraråde en nedprioritering av de personrettede virkemidlene, og mener dette vil kunne svekke grunnlaget for rekruttering til kompetansearbeidsplasser.
6. Finnmark fylkeskommune er skeptisk til å avvikle pendlerfradraget da det kan gjøre det vanskeligere å rekruttere til kompetansearbeidsplasser i distriktene.
7. Finnmark fylkeskommune støtter ikke utvalgets vurdering om at nedskrivning av studielån bør utvides selektivt mot utvalgte geografiske områder med særskilte rekrutteringsutfordringer da dette med stor sannsynlighet vil svekke effekten av tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.
8. Finnmark fylkeskommune er av den oppfatning at en helhetlig og koordinert politikk for å sikre geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser også bør se nærmere på utflytting av kunnskapsinfrastrukturen. Spenstige endringer skjer der kunnskapsinfrastrukturen bygges først og det regionale nærings- og arbeidslivet utvikles som en følge av dette.

9. Finnmark fylkeskommune mener at universitet- og høyskoler må stimuleres til å tilby desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud.
10. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets forslag vedrørende tiltak rettet mot innvandrere og regionale trainee-ordninger.
11. Finnmark fylkeskommune støtter utvalget i at det bør opprettes en ordning gjennom Husbanken som avlaster kommunene for risikoen knyttet til bygging av kommunale utleieboliger som rekrutteringsvirkemiddel.
12. Finnmark fylkeskommune støtter utvalgets mindretall i at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å vurdere konkrete og store omprioriteringer innenfor dagens rammer for den brede distrikts- og regionalpolitikken.
13. Finnmark fylkeskommune vil opprettholde dagens ordning, hvor bedrifter i Finnmark har fritak fra arbeidsgiveravgift.

Vadsø 27. mai 2011

Tom Mikalsen
fylkesrådmann

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

1. Sammendrag av NOU 2011:13 Kompetansearbeidsplasser i hele landet

Utredningen i sin helhet finnes på:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2011/horing-av-nou-2011-3-kompetansearbeidspl.html?id=637583>